

Анатолій ДЕЙНЕКА

ЛІСОВІ НАСАДЖЕННЯ ОКРУГ САНІТАРНОЇ ОХОРОНИ ГІРСЬКИХ КУРОРТІВ ЛЬВІВЩИНИ

Проаналізовано вікову та породну структуру лісових насаджень округ санітарної охорони гірських та передгірських курортів Львівщини (Трускавець, Моршин, Східниця, Сколе, Славське). Визначено напрями поліпшення стану насаджень, які виконують важливі захисні функції.

Вплив урбанізованого та індустріялізованого середовища, в якому проживає дедалі більша кількість людей, супроводжується погіршенням стану їхнього здоров'я. Тому дедалі актуальнішим стає забезпечення потреб у відпочинку та лікуванні, зокрема в умовах курортів як бальнеологічних, так і кліматичних. Природо-кліматичні особливості території Карпат та Прикарпаття, значні запаси мінеральних вод, які тут виявлені, сприяють повноцінному відпочинку людей. Це робить курорти та курортні місцевості цього регіону привабливими для населення України та сусідніх держав.

Навколо курортних центрів виділяють спеціальну категорію лісових насаджень, які входять до складу округ санітарної охорони курортів, або, як їх ще називають — курортних лісів. Їх зараховують до першої групи лісів, тобто до лісових насаджень, що мають переважно захисні функції. Основною функцією курортних лісів є захист природних лікувальних засобів курортів (зокрема джерел мінеральних вод, ландшафтів і т. ін.) та створення сприятливих мікрокліматичних умов для лікування та відпочинку відвідувачів курортів.

Важливою функцією курортних лісів є їхні кліматотерапевтичні властивості. Рефлекторний вплив природних ландшафтів справляє позитивний вплив на нервово-психологічний стан рекреантів і, що особливо важливо, відпочинок у лісі поєднує естетичну дію та фізичне навантаження, тобто таким чином тонізує діяльність біологічних ресурсів людського організму [1].

В гірській та передгірській частинах Львівської області лежать курорти м. Моршин, м. Трускавець, смт. Східниця (знані своїми лікувальними мінеральними водами) та м. Сколе, смт. Славське (курортні місцевості зимового та літнього відпочинку).

Мінеральне джерело Моршина відомі з 1538 року, коли в пошуках можливих родовищ кухонної солі було викопано 5 шахтних колодязів. Одержана сіль була гірка і непридатна для вживання. Поступово шахти

заповнилися високомінералізованою водою. 1877 року в Моршині було відкрито „Заклад для лікування грудних хвороб“ на 30 ліжок. Відкриттю курорту сприяли близькість залізниці та природні особливості місцевості. Через рік було запропоновано використати воду із трьох джерел, що утворилися на місці шахт, та організувати водолікарню. Перші два джерела „Боніфацій“ та „Магдалина“ (тепер джерела № 1 і 2) очистили та впорядкували в 1879 році. Воду з них використовували для ванн та виробництва гіркої (глауберової) солі. Тоді ж виявили джерело слабо-мінералізованої води „Мати Божа“ (джерело № 4), а в околицях — Моршина торф'яне багно з лікувальними властивостями [3]. Моршин — гастро-ентерологічний курорт, де лікують хронічні гастрити, хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки, печінки та жовчних шляхів, жовчнокам'яну та сечокам'яну хвороби, хронічні коліти [3, 8].

До складу курортних лісів Моршина належать і насадження Моршинського лісництва Стрийського держлісгоспу (ДЛГ).

Розподіл лісових земель, що входять до округи санітарної охорони курорту Моршин, за категоріями подано в таблиці 1. Вкрита лісом площа становить 3138,2 га (93,3%). Не вкриті лісом землі займають 0,8% від площі лісових земель, представлені вони зрубамі та галявинами (відповідно — 0,4 та 16,1 га). Нелісові землі займають 92,0 га (2,7%), в їхньому складі переважають траси та лінії електропередач.

Розподіл вкритої лісом площі округи санітарної охорони Моршина за класами віку та породами наводиться у таблиці 2. Найбільші площі лісових насаджень займають деревостани дуба звичайного (1582,7 га, тобто 50,4% вкритих лісом земель). Загалом твердолистяними породами навколо Моршина зайнято понад 77%, хвойними — 9,6%, м'яколистими — 13,3% вкритих лісом земель. Переважна більшість деревостанів хвойних порід створена штучно на місці зрубаних у довоєнні та повоєнні роки дубових та букових лісів.

Вікова структура деревостанів в околицях Моршина сформувалася внаслідок тривалого господарського використання лісів — тут переважають середньовікові насадження та молодняки, які займають відповідно 68,7 та 22,0% вкритих лісом земель. Хвойні ліси представлені лише молодняками та середньовіковими насадженнями. У процентному розумінні найбільший відсоток стиглих та перестійних насаджень характерний для м'яколистяних порід, 26,5% від їх загальної кількості — деревостани, що досягли віку стиглості. Береза, вільха чорна та сіра — швидкорослі породи, які досягають віку стиглості до 60—80 років. Водночас у таких лісостанах скоріше йдуть процеси розпаду під впливом лісових патологій. Ліси з перевагою у складі деревостану вільхи чорної зростають на властивих для них перезволожених ділянках та є важливим фактором регулювання гідрологічного режиму території курорту. Підтриманню їхньої стабільності треба приділяти максимальну увагу. В лісостанах берези бородавчатої після 60 років активізуються процеси відмирання — дерева заселяють березова губка (*Piptoporus betulis* (Bull. ex Fr) Karst.) та справжній трутовик (*Fomes fomentalis* (L. ex Fr.) Fr.), які поступово призводять до руйнування деревостану. Березняки потребують проведення реконструкції для формування деревостанів довшовічніших порід.

Таблиця 1

Розподіл лісів на території санітарно-захисних округ курортів Львівської області за категоріями земель (га)

Курорт	Площа, га	Лісові землі								Нелісові землі										
		вкриті лісовою рослинністю	незімкнуті лісові культури	лісові розсадники	Невкриті лісовою рослинністю			лісові шляхи, просіки, розриви	разом лісових земель	Сільськогосподарські угіддя					води	болота	садиби, споруди	трави	інші нелісові землі	разом нелісових земель
					зруби	галявини, пустирі	разом невкритих лісовою рослинністю земель			рілля	сіножаті	пасовища	багаторічні насадження	разом с/г угідь						
Трускавець	2539	2252,0	61,0	—	27,0	52,0	79,0	23,0	2415,0	3,0	48,0	—	2,0	53,0	27,0	7,0	11,0	19,0	7,0	124,0
Моршин	3364	3138,2	54,8	8,9	10,4	16,1	26,5	43,6	3272,0	5,0	21,9	—	0,2	27,1	0,3	0,3	8,7	51,7	3,9	92,0
Східниця	1733	1497,2	34,9	—	11,3	21,3	32,6	29,5	1594,2	5,4	62,0	0,2	—	67,6	4,3	1,1	3,7	19,7	42,4	138,8
Сколе	4152	3705,0	202,5	—	16,5	20,7	37,2	35,7	3980,4	2,2	88,3	12,6	—	103,1	14,4	0,5	11,5	33,1	9,0	171,6
Славське	1422	1248,6	10,0	—	1,8	23,7	25,5	16,2	1300,3	27,9	13,5	4,0	—	45,4	14,6	1,3	17,0	38,5	4,9	121,7

Таблиця 2

Розподіл вкритої лісом площі округи санітарного захисту курорту Моршин за породами та групами віку, га

Породи	Разом	Групи віку			
		молодняки	середньовікові	пристигаючі	стигли і перестійні
Хвойні породи					
Сосна	15,8	0,3	15,5	—	—
Смерека	227,8	56,5	171,3	—	—
Ялиця	47,8	45,4	2,4	—	—
Модрина	8	6,5	1,5	—	—
Разом хвойних	299,4	108,7	190,7	—	—
Твердолистяні породи					
Дуб звичайний	1582,7	371,5	1152	59,2	—
Дуб червоний	221,6	195,5	26,1	—	—
Бук	363,7	11,5	330,9	21,3	—
Граб	252,4	—	202,7	38,4	11,3
Ясен	0,2	—	0,2	—	—
Разом твердолистяних	2420,6	578,5	1711,9	118,9	11,3
М'яколистяні породи					
Береза	244,2	—	137	37,9	69,3
Вільха сіра	12,2	—	—	—	12,2
Вільха чорна	155,6	5	96,4	25,9	28,3
Липа	6,2	—	3,8	1,5	0,9
Усіх м'яколистяних	418,2	5	237,2	65,3	110,7
Усього	3138,2	692,2	2139,8	184,2	122
%	100,0	22,0	68,2	5,9	3,9

Лікувальні властивості мінеральних вод Трускавця відомі з 1820 року, коли під час буріння нафтової свердловини виявили джерело сірчистої води, яку жителі навколишніх сіл використовували для лікування ревматизму суглобів, шкіряних захворювань, а пізніше — хвороб шлунку. В 1827 році була побудована перша водолікарня [2]. На курорті лікують хвороби шлунково-кишкового тракту, печінки, жовчних шляхів, обміну речовин та урологічні захворювання.

До складу курортних лісів навколо м. Трускавця входять насадження Трускавецького лісництва Дрогобицького ДЛГ. Вкрита лісом площа займає 2252,0 га, тобто 88,7% від площі лісів округи санітарного захисту курорту. Загальна площа нелісових земель становить 12,4 га (4,9%). Зруби, що утворилися унаслідок проведення суцільних санітарних рубок, займають 27 га (1,1% площі лісових земель). Незімкнутими лісовими культурами зайнято 2,4% площі курортних лісів.

Основними лісотвірними породами в околицях Трускавця є ялиця біла (займає 871 га) та дуб звичайний (зростає на площі 937 га), що становить відповідно 40,3 та 41,6% вкритих лісом земель (таблиця 3). Стигли та перестійні деревостани займають 10,4% вкритих лісом земель. Навколо курорту збереглися стиглі та перестійні насадження з перевагою у складі деревостану ялиці білої — вони займають 44,7% від усієї площі стigliх та перестійних лісів. Зростають тут також стиглі та перестійні деревостани дуба, бука, граба та вільхи.

Таблиця 3

Розподіл вкритої лісом площі округи санітарного захисту курорту Трускавець за породами та групами віку, га

Породи	Разом	Групи віку			
		молодняки	середньовікові	пристигаючі	стигли і перестійні
Хвойні породи					
Сосна	13	8	4	1	—
Смерека	21	10	9	2	—
Ялиця	871	98	451	217	105
Модрина	3	—	1	—	2
Разом хвойних	908	116	465	220	107
Твердолистяні породи					
Дуб	937	201	652	35	47
Бук	151	29	99	3	20
Граб	93	—	60	15	18
Ясен	4	—	1	1	2
Клен	41	2	39	—	—
Разом твердолистяних	1224	232	851	54	87
М'яколистяні породи					
Береза	18	—	18	—	—
Осика	1	—	—	—	1
Вільха	101	9	31	21	40
Усіх м'яколистяних	120	9	49	21	41
Усього	2252	357	1365	295	235
%	100,0	15,9	60,6	13,1	10,4

Східниця як курортне селище почала формуватися досить недавно. Тут виявлені запаси мінеральних вод типу „Нафтуса“ що за властивостями не поступаються, а часто й перевищують за якістю відомі мінеральні води Трускавця.

До складу курортних лісів навколо Східниці раніше належали насадження Східницького лісництва Дрогобицького ДЛГ. Частина цих земель у 1999 році Указом Президента України була передана до складу НПП „Сколівські Бескиди“ та приєднана до Підгородцівського лісництва. Наразі фахівці розробляють проєкт організації території цього Національного природного парку, але, за попередніми пропозиціями, ці лісові масиви зараховані до зони регульованої рекреації. Для аналізу особливостей курортних лісів навколо смт. Східниця ми проаналізували власне курортні ліси (які залишилися у складі Східницького л-ва Дрогобицького ДЛГ) та лісові масиви, запроєктовані для виділення у склад зон стаціонарної та регульованої рекреації Підгородцівського лісництва Національного природного парку „Сколівські Бескиди“. Вкриті лісом землі навколо цього курорту займають 1497,2 га, що становить 86,4% (табл. 1). Невкриті лісом землі представлені галявинами, прогалинами та зрубамі і займають відповідно 21,3 та 11,3 га (1,3 та 0,7% від площі лісових земель). Нелісові землі території округи санітарної охорони курорту становить 138,8 га (8,0%).

У складі лісових насаджень навколо Східниці переважає ялиця біла

(табл. 4), яка займає 959,2 га (64,1% вкритих лісом земель), значні площі утворюють бук (16,7%) та смерека (14,9%). Найбільше в околицях курорту молодих насаджень — ними зайнято 48,9%, трохи менше середньовікових деревостанів — 43,2%. Стиглі та перестійні деревостани зростають на площі 30,6 га, що становить 2,0% від вкритих лісом земель.

Таблиця 4

Розподіл вкритої лісом площі округи санітарного захисту курорту Східниця за породами та групами віку, га

Породи	Разом	Групи віку			
		молодняки	середньовікові	пристигаючі	стиглі і перестійні
Хвойні породи					
Сосна	24,5	21,1	3,4	—	—
Смерека	223,8	213	10,8	—	—
Ялиця	959,2	411,6	435	87,6	25
Модрина	3	3	—	—	—
Разом хвойних	1210,5	648,7	449,2	87,6	25
Твердолистяні породи					
Дуб	10,4	10,4	—	—	—
Бук	249,5	59,7	184,2	—	5,6
Клен	13,3	10,3	3	—	—
Разом твердолистяних	273,2	80,4	187,2	—	5,6
М'яколистяні породи					
Береза	5	—	5	—	—
Вільха	8,5	3	5,5	—	—
Разом м'яколистяних	13,5	3	10,5	—	—
Усього	1497,2	732,1	646,9	87,6	30,6
%	100,0	48,9	43,2	5,9	2,0

Околиці м. Сколе почали використовуватися як місце літнього відпочинку в першій половині ХХ століття, але особливої популярності ця місцевість набула після Першої світової війни [7, 10]

Нині функції курортних лісів навколо м. Сколе виконують лісові масиви Сколівського та Бутивланського лісництв, які запроєктовані для зарахування до складу зон регульованої та стаціонарної рекреації Національного природного парку „Сколівські Бескиди“. Вкриті лісом землі тут, становлять 89,2% площі, нелісові землі — 4,1%. Зруби займають 0,5% від площі лісових земель, незімкнуті культури — 4,9% (табл. 1). Переважають насадження хвойних порід — смереки, що займає 1745,6 га (47,1% вкритих лісом земель) та ялиці білої — 908,6 га (24,5%). Смерекові ліси в околицях Сколе штучного походження. Вони створювалися протягом кінця ХІХ — середини ХХ ст. на місці вирубаних букових та смерекових лісів. При тому широко застосовувалося завізне насіння, заготовлене в Альпах, Судетах та ін. регіонах Австро-Угорщини та Польщі. Нині тут трапляються також смеречники природного походження, які сформувалися з насіння немісцевих форм смереки. Такі деревостани в умовах Сколівських Бескид виявилися настійкими до дії біотичних та абіотичних чинників [4] — їх масово вражає коренева губка

(*Heterobasidion annosum* (Fr.) Bref.), опеньок осінній (*Armillariella mellea* (Vahl. ex Fr.) Karst. s.l.) та пошкоджує вітер. У лісах навколо м. Сколе зростають переважно середньовікові деревостани, що займають понад 60% площі земель, вкритих лісом (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл вкритої лісом площі округи санітарного захисту курорту Сколе за породами та групами віку, га

Породи	Разом	Групи віку			
		молодняки	середньовікові	присигаючі	стиглі і перестійні
Хвойні породи					
Сосна	1,7	—	1,4	0,3	—
Смерека	1745,6	330,1	1254	95,8	65,7
Ялиця	908,6	352,9	181,1	138,2	236,4
Модрина	6,7	6,7	—	—	—
Разом хвойних	2662,6	689,7	1436,5	234,3	302,1
Твердолистяні породи					
Дуб	4,5	—	4,5	—	—
Бук	962,4	52	782,2	93,2	35
Дуб червоний	6,9	—	6,9	—	—
Граб	3,6	—	0,5	2,2	0,9
Явір	24,6	—	24,6	—	—
Разом твердолистяних	1002	52	818,7	95,4	35,9
М'яколистяні породи					
Береза	15,1	—	15,1	—	—
Вільха чорна	2,3	—	—	—	2,3
Вільха сіра	23	3,1	4,6	—	15,3
Разом м'яколистяних	40,4	3,1	19,7	—	17,6
Усього	3705	744,8	2274,9	329,7	355,6
%	100,0	20,1	61,4	8,9	9,6

На території гірського селища Славське туризм розвивається ще з кінця XIX ст. З початку XX ст. це село відоме як центр зимових видів спорту — перші лижні змагання проведені тут у 1906 році [9], але масовий наплив туристів розпочався після створення системи підйомників та гірських лижних маршрутів у 60—70-х роках XX ст. [5].

У складі курортних лісів навколо смт. Славське лісових земель є 91,4% від загальної площі округи санітарної охорони, вкритих лісом земель — 87,8% (табл. 1). Зруби займають 1,8 га, тобто — лише 0,1% від площі лісових земель, а галявини, які можна використовувати для рекреації — 1,8% від цієї площі.

У складі вкритих лісом земель переважають смерекові насадження — 89,5% (1117,5 га). Більшість лісів (80,5%) сформована середньовіковими насадженнями (табл. 6). Стиглі та перестійні деревостани представлені тільки насадженням вільхи сірої.

На території округів санітарного захисту курортів заборонена діяльність, яка може негативно вплинути на стан природних угруповань. У лісових насадженнях, які тут зростають, дозволено проведення рубок

догляду, в тому — санітарних та ландшафтних рубок. Дані про обсяги лісгосподарських заходів, що проводилися 2002 року у лісах навколо гірських курортів, подано в таблиці 7. У лісах навколо гірських курортів Львівщини обсяги рубок догляду визначаються потребою та намічаються при проведенні лісовпорядкувальних робіт.

Таблиця 6

Розподіл вкритої лісом площі округи санітарного захисту курорту Славське за породами та групами віку, га

Порода	Разом	Групи віку			
		молодняки	середньовікові	пристигаючі	стиглі і перестійні
Хвойні породи					
Смерека	1117,5	208,2	909,3	—	—
Разом хвойних	1117,5	208,2	909,3	—	—
Твердолистяні породи					
Бук	92,1	—	90,9	1,2	—
Клен-явір	5	—	5	—	—
Разом твердолистяних	97,1	—	95,9	1,2	—
М'яколистяні породи					
Вільха сіра	34	—	—	3,8	30,2
Разом м'яколистяних	34	—	—	3,8	30,2
Усього	1248,6	208,2	1005,2	5	30,2
%	100,0	16,7	80,5	0,4	2,4

Таблиця 7

Обсяги лісгосподарських заходів, що проводилися протягом 2002 року в лісах округу санітарного захисту гірських курортів, га

Лісгосподарські заходи	Курорти				
	Моршин	Трускавець	Східниця	Сколе	Славське
Рубки догляду					
Освітлення	7,4	5,3	—	44,0	16,5
Прочищення	3,5	5,3	0,2	70,0	11,0
Проріджування	24,6	6,2	9,8	—	22,0
Прохідна рубка	1,5	—	—	—	—
Санітарно-оздоровчі заходи					
Вибіркова санітарна рубка	26,9	138,1	12,8	8,0	1,0
Суцільна санітарна рубка	—	2,1	—	9,0	—
Очищення лісу від захаращення	12,0	—	—	—	92,5
Заходи, спрямовані на поліпшення породної структури насаджень					
Лісовідновна рубка	—	—	—	—	8,7
Реконструктивна рубка	2,0	0,4	0,3	—	—
Заходи для лісовідновлення					
Посадка лісових культур	4,1	15,0	2,2	16,0	7,8
Догляд за підростом	1,5	—	—	—	—

Лісовідновні рубки призначають у стиглих та перестійних насадженнях першої групи лісів для поліпшення лісового середовища і для своєчасного та раціонального використання стиглої деревини. Середньорічний обсяг лісовідновних рубок навколо гірських курортів не перевищує 0,4—2,0 га. У 2002 році такі рубки були проведені у смерековому насадженні в околицях смт. Славське на площі 8,7 га.

Реконструктивні рубки проводяться у молодняках з перевагою у складі деревостану малоцінних порід для заміни їх цінними для народного господарства породами через створення лісових культур. Реконструктивні рубки мають на меті поліпшення якісного складу насаджень, підвищення їх продуктивності та поліпшення виконання ними середовищезахисних функцій. В умовах курортних лісів реконструктивні рубки призначають у насадженнях м'яколистяних порід віком до 20 років та в розріджених насадженнях головних лісотвірних порід. Реконструктивні рубки в 2002 році проводилися на території курортних лісів навколо Морщина, Трускавця та Східниці.

Санітарно-оздоровчі заходи в курортних лісах проводяться залежно від потреби та передбачають: вибіркові санітарні рубки, суцільні санітарні рубки та очищення лісу від захаращення. Обсяги цих заходів залежать від наявності пошкоджених абіогічними та біогічними факторами лісових насаджень. Основною причиною ослаблення насаджень у курортних лісах Львівщини є розвиток кореневих та стовбурових гнилей, вітровали та буреломи. Обсяги санітарно-захисних заходів, проведених в околицях гірських курортів у 2002 році подано таблиці 7.

На місці суцільних санітарних рубок та при реконструкції насаджень через вирубування малоцінних молодняків висаджують лісові культури. Обсяг цього виду робіт у курортних лісах протягом 2002 року коливався у межах від 2,2 га у Східницькому лісництві до 16,0 га околицях м. Сколе.

Поліпшення стану лісових насаджень, які входять в округи санітарної охорони курортів, потребує вирішення багатьох питань.

Треба уточнити нормативи виділення лісів округів санітарної охорони курортів. Визначення площі цих лісів проводиться одночасно з розробленням техніко-економічних обґрунтувань та проектів районного планування території курортів. При тому враховуються: профіль курорту, кількість місць, норма вкритих лісом земель на одне місце курорту. Нині наразі нема чітких нормативів для виділення площі курортних лісів. Вважається, що навколо грязевих та бальнеологічних курортів слід виділяти 0,15 га лісових насаджень на одне місце курорту, при кліматогязевих — 0,25 га, при кліматичних — 0,30 га, але для крупних курортів та курортних зон площа лісів округ санітарної охорони встановлюється за спеціально розробленими проектами [6]. Водночас ці норми не враховують інтенсивного розвитку зеленого туризму в околицях курортів — дедалі більша кількість людей надає перевагу відпочинку в міні-готелях і приватних садибах та ігнорує санаторії та пансіонати, які часто не можуть забезпечити достатній рівень сервісу та харчування. На нашу думку, треба переглянути нормативи виділення курортних лісів — нині жоден із гірських курортів Львівщини не має обґрунтованих проектів виділення округ санітарної охорони.

Курортні ліси виконують захисні та рекреаційну функції. Тому варто трансформувати певну площу цих лісів у насадження лісопаркового

типу. Підприємства лісового господарства приділяють увагу благоустрою лісових територій, у т.ч. і навколо курортних центрів. Водночас будь-які роботи щодо рекреаційного благоустрою території та влаштування місць і зон відпочинку потребують значних капіталовкладень та участі спеціалістів (дизайнерів, ландшафтних архітекторів). Це не передбачено виробничими завданнями лісництв та держлісгоспів. Вихід тут може бути в об'єднанні зусиль усіх зацікавлених сторін — лісових підприємств, адміністрації курортів, власників санаторіїв та пансіонатів (у т.ч. й приватних). Окрім того, варто розширити асортимент послуг, що їх можуть надавати лісові підприємства в курортних лісах за плату. Досвід такої діяльності є. Зокрема, на території Національного природного парку „Сколівські Бескиди“ в околицях м. Сколе влаштовані три зони відпочинку. Дві з них („Павлів потік“ та „Колодка“) загальнодоступні, хоч Національний природний парк для їх обладнання мав певні видатки: вкладено кошти в облаштування цих зон малими архітектурними формами та організовано збір і вивезення сміття. Доступ у третю зону відпочинку, „Водоспад на ріці Кам'янка“ здійснюється за плату. Кошти збирають згідно із затвердженими Сколівською районною радою тарифами (за користування малими архітектурними формами, за встановлення наметів і т. ін). Комбінування загальнодоступних місць для рекреації із спеціально обладнаними зонами відпочинку (в яких надають платні послуги) давало б можливість забезпечити необхідний рівень благоустрою курортних лісів. Такі роботи можна здійснювати через співпрацю з приватними особами та туристськими фірмами на умовах оренди. Варто було б розробити певні нормативи на благоустрій курортних лісів, які враховували б специфіку зон округ санітарної охорони курортів.

У курортних лісах Львівщини не проводяться ландшафтні рубки, які є важливим засобом формування середовища [1, 6]. Проведення цього виду робіт повинно здійснюватися на основі проектів створення лісопаркових господарств біля курортів. Варто також уточнити й регламентувати відповідними розпорядженнями та постановами порядок погодження та проведення ландшафтних рубок на території курортних лісів.

Окрім традиційних давно відомих гірських курортів, на Львівщині формуються цілі курортні зони. На часі стає надання статусу курортів смт. Верхнє Синьовидне, селам Гребенів та Корчин у Сколівському районі, селам Майдан, Рибник у Дрогобицькому районі та іншим населеним пунктам. Це потребує оперативного виділення зон округ санітарної охорони курортів (враховуючи лісові насадження) навколо цих населених пунктів.

Загалом для поліпшення стану лісових насаджень округ санітарної охорони гірських курортів Львівщини та забезпечення тривалого виконання ними середовищезахисних функцій потрібна координація зусиль лісівників та усіх зацікавлених у розвитку курортів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобров Р. В. Благоустройство лесов. М.: Лесн. пром-сть, 1977. 192 с.
2. Глухенький Т. Т., Марков И. И., Визир И. Д. Курорт Трускавец и его лечебные факторы. К.: Госуд. медицинское изд-во УССР, 1956. 100с.

3. Горбунко Ф. П., Пількевич С. Ю. Курорт Моршин та його лікувальні фактори. К.: Держ. медичне вид-во УРСР, 1955. 32 с.
4. Крамарец В. А., Кульків О. А., Прындак В. П. Усыхание еловых насаждений в НПП „Сколевские Бескиды“, причины и пути улучшения состояния // Леса Беларуси и их рациональное использование. Материалы междунар. науч.-техн. конф. (Минск, 29—30 ноября 2000 г.). Минск, 2000. С. 263—265.
5. Кузів С. Е. Славське. Краєзнавчий нарис. Львів: Каменярь, 1975. 34 с.
6. Пряхин В. Д., Николаенко В. Т. Пригородные леса. М.: Лесн. пром-сть, 1981. 248 с.
7. Пеленський Є.Ю. Долиною Опору й Стрия. Туристичний провідник для літників і прогульківців / Бібліотека „Плаю“, ч. 1. Львів: Накладом Туристично-краєзнавчого т-ва „Плаїй“. 1933. 66с.
8. Пиріг Л. А., Величківський П.Й. Лікування на Моршинському курорті. К.: Здоров'я, 1969. 92 с.
9. Тимчишин Я., Савка М., Тимошенко П. Подорожі по Львівщині. Краєзнавчо-туристичний нарис. Львів: Каменярь, 1967. 284 с.
10. Skole. Miejscowość letniskowa nad Oporem. Lwów: Druk. „Słowa polskiego“, 1934. 13 s.

SUMMARY

Anatoly DEJNEKA

FORESTS AROUND THE SANITARY PROTECTING AREAS OF MOUNTAIN RESORTS IN L'VIV REGION

Age and species forests structure of sanitary protection areas of mountainous and premountainous L'viv region resorts (Truskavets', Morshyn, Shidnytsya, Skole, Slavs'ke) were analysed. The trends of state improvement of the forests, which fulfil an important functions in environmental protection were determined.